

**İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.’NİN TÜRKİYE ÜRÜN İHTİSAS
BORSASI A.Ş. ELÜS PİYASASI’NDA YÜRÜTECEĞİ MERKEZİ TAKAS HİZMETİ VE BU
HİZMETE İLİŞKİN ESASLAR PROSEDÜRÜ**

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Prosedür’ün amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi’nin, Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası’nda vereceği takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetine ilişkin esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Prosedür, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi’nin Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası’nda vereceği takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetine ilişkin üyelik, takas, teminat, temerrüt, disiplin, gelir ve diğer konulara ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Prosedür, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun 77 nci maddesi, Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği, Ürün İhtisas Borsasının Kuruluş, Faaliyet, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’nin Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası’nda Yürüteceği Merkezi Takas Hizmeti ve Bu Hizmete İlişkin Esaslar Yönergesi, Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. Elektronik Ürün Senedi Piyasası Yönergesi ve Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. Elektronik Ürün Senedi Piyasası Takas, Risk, Teminat ve Temerrüt Yönetimi Esasları Yönergesi’ne dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanım ve kısaltmalar

MADDE 4- (1) Bu Prosedür’de geçen;

- a) **Borsa / TÜRİB:** Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.’yi,

- b) Borsa Üyelik Teminatı:** ÜPAK'lardan, Borsa'ya karşı verebilecekleri zararlar ile aidat, komisyon ve diğer yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesi halinde kullanılmak üzere alınan teminatı,
- c) Elektronik Kayıt Kuruluşu / EKK:** ELÜS'lerin EKK sistemi üzerinden oluşturulmasını sağlamak, bu senetlere bağlı tüm hak ve yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibarıyla kayden izlemek amacıyla Bakanlıktan lisans almış anonim şirketi,
- ç) Elektronik Ürün Senedi (ELÜS):** Lisanslı depo işletmesince elektronik kayıt kurallarına uygun olarak EKK sistemi üzerinden oluşturulan elektronik kaydı,
- d) Elektronik Teminat Mektubu (E-Teminat Mektubu):** TÜRİB tarafından belirlenen standartlara ve kurallara uygun olarak güvenli elektronik imza ile elektronik ortamda oluşturulan ve Takasbank'a elektronik ortamda iletilen TÜRİB adına verilen bankalar tarafından düzenlenmiş ve bu Prosedür'ün ekinde yer alan teminat mektubunu,
- e) E-Teminat Mektubu Platformu (ETMP):** KKB tarafından işletilen ve bu Prosedür kapsamında belirlenen standartlara uygun şekilde E-Teminat Mektubuna ilişkin tüm mesaj, işlem ve talimatların iletildiği elektronik platformu,
- f) Genel Müdür:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürü'nü,
- g) İşlem Teminatı:** Takas Üyesi'nden, piyasa işlemlerinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla alınan teminatı,
- ğ) Kanun:** 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nu,
- h) KKB:** Kredi Kayıt Bürosu A.Ş.'yi,
- ı) Komisyon Teminatı:** ÜPAK'lardan alınan Borsa komisyon ve ücretleri ile diğer yükümlülük eksikliklerinin karşılanması amacıyla alınan teminatları,
- i) Lisanslı Depo:** Tarım ürünlerinin depolanmasıyla iştigal eden ve 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında lisans belgesine sahip, Borsa ile sözleşme imzalamış lisanslı depo işletmelerini,
- j) Merkezi Takas Yönetmeliği:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği'ni,
- k) MKT:** Merkezi karşı tarafı,
- l) Pozisyon:** Piyasa'da gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan takas borç ve alacaklarını,

- m) Prosedür:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası'nda Yürüteceği Merkezi Takas Hizmeti ve Bu Hizmete İlişkin Esaslar hakkında işbu Prosedür'ü,
- n) Sistem:** Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerin takas, risk, teminat ve temerrüt yönetiminin yapıldığı Takasbank sistemini,
- o) SPAK:** Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (v) bendinde tanımlanan yatırım kuruluşlarından Borsa mevzuatı çerçevesinde ÜPAK'lara takas ve saklama hizmeti vermesi için izin verilenleri,
- ö) Takas:** TEP'te gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan yükümlülüklerin, belirlenen süre ve şartlarda, takas merkezi üyesi kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi suretiyle takas merkezi tarafından işlemin tarafları arasında fon ve/veya varlıkların aktarımını sağlayan süreçlerin tamamını,
- p) Takasbank:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'ni,
- r) Takas Merkezi:** TÜRİB Yönetim Kurulu tarafından takas merkezi olarak görevlendirilen İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'yi,
- s) Takas Üyesi:** Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerin takasını yerine getiren ÜPAK veya işlemlerin takasını gerçekleştirmek üzere Borsa mevzuatı çerçevesinde ÜPAK'lara takas ve saklama hizmeti vermesi için izin verilen ve Takasbank tarafından Prosedür kapsamında Takasbank Takas Üyelik şartlarını yerine getiren SPAK'ı,
- ş) Takasbank Üyelik Teminatı:** Takas üyelerinden, Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerin zamanında yerine getirmemesi halinde kullanılmak üzere alınan teminatı,
- t) Tazmin Fonu:** Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu'nu,
- u) Teminat:** Komisyon Teminatı ile İşlem Teminatı'nı,
- ü) TEP/Piyasa:** TÜRİB ELÜS Piyasası'nı,
- v) Ürün Piyasası Aracı Kurumu (ÜPAK):** Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından faaliyet izni verilen ve Borsa üyeliğine kabul edilen ürün piyasası aracı kurumunu,
- y) ÜPAK Takasbank Üyesi:** Borsada işlem yapmak üzere yetkilendirilen ve Takasbank tarafından bu Prosedür kapsamında ÜPAK Takasbank Üyeliği Şartları yerine getiren ÜPAK'ları,

z) Yönerge: İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’nin Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası’nda Yürüteceği Merkezi Takas Hizmeti ve Bu Hizmete İlişkin Esaslar Yönergesi’ni,

aa) Yönetim Kurulu: Takasbank Yönetim Kurulu’nu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Üyeliğe İlişkin Esaslar

Üyelik

MADDE 5- (1) Bu Prosedür’ün 8’inci maddesinde belirlenen şartları sağlayan ÜPAK’lar ile işlemlerin takasını gerçekleştirmek üzere Borsa mevzuatı çerçevesinde ÜPAK’lara takas ve saklama hizmeti vermesi hususunda Borsa tarafından izin verilen ve bu Prosedür’ün 7’inci maddesinde belirlenen şartları sağlayan kuruluşlar, bu Prosedür kapsamında Takasbank’a üye olabilirler.

Üyelik türleri

MADDE 6- (1) Üyeler, “Takas Üyesi” ve “ÜPAK Takasbank Üyesi” olmak üzere ikiye ayrılır.

- a)** “Takas Üyesi”, kendisinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir.
- b)** “ÜPAK Takasbank Üyesi”nin, takas işlemlerine yetkisi yoktur; Piyasada işlemlerinin takasını gerçekleştirebilmek için bir Takas Üyesi’nden hizmet alması ve Takas Üyesi ile ilişkilendirilmesi gerekir. ÜPAK Takasbank Üyesi, Piyasa’da gerçekleştirdiği işlemleri nedeniyle Borsa adına verilen Komisyon Teminatı ve Borsa Üyelik Teminatını Takasbank’taki ilgili hesaplarda bulundurmakla yükümlüdür.
- c)** Bir “Takas Üyesi” Borsa tarafından yetkilendirilmiş olmak kaydıyla birden fazla “ÜPAK Takasbank Üyesi” ile ilişkilendirilebilir ve takas işlemlerini gerçekleştirebilir.
- ç)** “ÜPAK Takasbank Üyesi”, takas ve saklama hizmet yetkisi alması durumunda “Takas Üyeliği” için başvuruda bulunabilir.
- d)** “ÜPAK Takasbank Üyesi”, “Takas Üyeliği” için 7’nci maddede belirtilen şartları sağlamak durumundadır.

Takas üyeliği şartları

MADDE 7- (1) Piyasa’ya yönelik takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetlerini almak için 5’inci maddede belirtilen kuruluşlarca aşağıdaki üyelik şartlarının yerine getirilmiş olması gerekir:

- a) Borsa tarafından, takas ve saklama hizmeti vermesi hususunda yetkilendirildiğine dair yazının sunulmuş olması,
 - b) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen Takas Üyeliği sözleşmesinin ve sözleşme öncesi bilgi formunun imzalanarak ibraz edilmiş olması,
 - c) Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla, Takasbank tarafından belirlenerek üyelere duyurulan teknik altyapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması,
 - ç) Takasbank tarafından belirlenen hesapların açılması,
 - d) Takas üyeliği giriş ücretinin yatırılması,
 - e) Takas Üyelik Teminatı'nın yatırılması,
 - f) Takasbank tarafından talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin sunulmuş olması.
- (2) Takasbank teknik altyapı, bilgi işlem, iç sistemlerinde arayacağı asgari kriterleri belirlemeye, aranan kriterleri karşılayamayan kuruluşlara uyum için süre vermeye, taahhüt almaya ve kriterlerin sağlanıp sağlanmadığını denetlemeye yetkilidir.
- (3) ÜPAK Takasbank Üyesi, Borsa tarafından takas ve saklama hizmet yetkisi vermek üzere yetkilendirilmesi halinde Takas Üyeliği sözleşmesini imzalayarak, takas üyeliği giriş ücreti ve Takas Üyelik Teminatı'nı yatırarak Takas Üyeliği için başvuruda bulunabilir.

ÜPAK Takasbank üyeliği şartları

MADDE 8- (1) Piyasa'ya yönelik risk ve teminat yönetimi hizmetlerini almak için aşağıdaki üyelik şartlarının sağlanmış olması gerekir;

- a) Borsa tarafından Piyasa'da işlem yapmaya yetkili olduğuna dair yazının sunulmuş olması,
 - b) Piyasa'da mevzuata aykırılıklar sebebiyle işlem yapma yetkisinin kaldırılmamış olması,
 - c) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen ÜPAK Takasbank Üyeliği sözleşmesinin ve sözleşme öncesi bilgi formunun imzalanarak ibraz edilmiş olması,
 - ç) Takasbank tarafından belirlenen hesapların açılması,
 - d) Üyelik giriş ücretinin yatırılması,
 - e) Takasbank tarafından talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin sunulmuş olması.
- (2) Takasbank teknik altyapı, bilgi işlem, risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim sistemlerinde arayacağı asgari kriterleri belirlemeye, aranan kriterleri karşılayamayan kuruluşlara uyum için süre vermeye, taahhüt almaya ve kriterlerin sağlanıp sağlanmadığını denetlemeye yetkilidir.

Üyelerin faaliyete geçişi

MADDE 9- (1) Üyelik için başvuracak kuruluşların, Prosedür’de üyelik için aranan şartların yerine getirildiğini tevsik eden bilgi ve belgeler ile Takasbank’a müracaatta bulunması ve Merkezi Takas Yönetmeliğinin 10’uncu maddesinde belirtilen bilgi ve belgeler ile üyelik sözleşmesi ve sözleşme öncesi bilgi formunu Takasbank’a göndermeleri gerekmektedir.

(2) Takasbank yapılan başvuruları 7’inci ve 8’inci maddelerde aranan şartların yerine getirilip getirilmediği açısından değerlendirir. Üyelik başvurusu kabul edilen kuruluşun Takasbank nezdinde faaliyetlerine başlayabilmesi için üyelik başvurusunun uygun görüldüğünün tebliğini takiben, üyelik ücreti ve üyelik teminatını yatırmış olması ve Takasbank sistemi üzerinde üye adına işlem yapacak olan personeli yetkilendirmesi gerekir.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 10- (1) Üyenin aşağıda sayılan hususlara uyması zorunludur:

- a) Bu Prosedür ve ilgili diğer mevzuat ile verilen hizmete ilişkin olarak belirlenen tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,
- b) Müşterilerine ve diğer üyelere karşı iyi niyet ve dürüstlük ilkelerine uygun davranmak,
- c) Takasbank tarafından belirlenen sistem sürelerine uymak,
- ç) Takasbank tarafından talep edilen ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek,
- d) Bu Prosedür kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak Takasbank tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank yetkililerince yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak,
- e) Takasbank’ın yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen süreler içerisinde uyum sağlamak ve testlere iştirak etmek,
- f) Bu Prosedür kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz olarak yerine getirmek.

(2) Herhangi bir üyenin, yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getiremeyeceğini öngörmesi halinde, durumu sebeplerini de içeren tüm tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Borsa’ya ve

Takasbank'a bildirmesi zorunludur. Söz konusu bildirim, Takasbank'ın Prosedür'de belirlenen tedbirleri almasına engel teşkil etmez.

(3) Üyeler Prosedür kapsamında düzenlenen faaliyetler çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu işlemlere ilişkin tüm yükümlülüklerin ifası ile çalışanlarının görevleri çerçevesinde yaptıkları işlerden sorumludur.

(4) Üyeler işlemlerini yetkilendirdiği personel adına tahsis edilen kullanıcı kodu ve şifreleri kullanarak uzaktan erişim yoluyla gerçekleştirirler. Tahsis edilen şifre kullanılarak sistemde yapılan işlemler ile şifrenin yetkisiz kişilerce kullanımından doğan sorumluluk üyeye aittir.

(5) Sisteme erişimin mümkün olmadığı durumlarda işlemler üyeyi temsil yetkisi bulunan kişilerce verilecek yazılı talimatlar çerçevesinde Takasbank tarafından gerçekleştirilebilir.

Üyelerin faaliyetlerinin kısıtlanması

MADDE 11 – (1) Üyelerin Yönerge ve işbu Prosedür kapsamındaki faaliyetleri, aşağıdaki durumlarda Takasbank tarafından kısıtlanabilir.

- a) Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 13'üncü maddesi uyarınca hizmet verilen Piyasa faaliyetlerinin sınırlandırılması veya geçici olarak durdurulması,
- b) Yönerge, Prosedür ve üyelik sözleşmesinde belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi,
- c) Üye ile ilgili; protesto, haciz, ihtiyati tedbir gibi olumsuzluklar tespit edilmesi, faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması, ilgili faaliyet izninin kaldırılması, herhangi bir nedenle Piyasa'da işlem gören varlıklar ile ilgili işlem yapmasının yasaklanması, haklarında tedrici tasfiye ya da iflas kararı verilmiş olması,
- ç) ÜPAK'ların Borsa üyeliğinin askıya alınması veya iptali hali ile takas hizmeti sunulması hususunda Borsa tarafından verilmiş olan yetkinin kaldırıldığının Borsa tarafından bildirilmesi.

(2) Bu maddede yazılı durumlardan birinin ortaya çıkması halinde Takasbank, üyenin mevcut pozisyonlarının kısmen veya tamamen tasfiye edilmesini kararlaştırabilir.

(3) Üyenin faaliyetlerinin bu maddede yer alan hususlar nedeniyle kısıtlanması halinde durum, Borsa'ya ivedilikle bildirilir.

Üye faaliyetlerinin durdurulması ve üyelikten çıkarma

MADDE 12– (1) Üyenin 7'inci ve 8'inci maddelerde belirtilen üyelik şartlarını kaybetmiş olduğunun tespiti halinde, Takasbank, 3 ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesini istemeye yetkilidir.

- (2) Üyelik şartlarının kaybedilmiş olması veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda Takasbank, herhangi bir süre vermeksizin üyenin faaliyetlerini tamamen veya işlem bazında, geçici olarak durdurmaya veya üyelikten çıkarmaya yetkilidir. Bu durum en hızlı iletişim aracı ile Borsa'ya bildirilir.
- (3) Borsa tarafından ÜPAK'ın işlem yapma yetkisinin kaldırılması halinde, Takasbank tarafından Takasbank Üyeliği'nden çıkarılır.
- (4) Borsa tarafından Takas Üyesi'nin takas ve saklama hizmeti vermesi için verilen iznin iptali halinde üye Takas Üyeliği'nden çıkarılır.
- (5) Faaliyetleri durdurulan, üyelikten çıkartılan veya kendi yazılı talebi doğrultusunda üyelikten ayrılmak isteyen üyelerin Yönerge ve Prosedür kapsamında yer alan işlemlerden kaynaklanan tüm yükümlülükleri devam eder.
- (6) Takasbank, faaliyetleri durdurulan veya üyelikten çıkarılan kurumun takas işlemlerinin tamamlanması amacıyla aşağıdaki tedbirler dâhil gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkilidir.
- a) Üyenin doğrudan Takasbank nezdindeki hesapları üzerinde işlem yapmasını engellemek,
 - b) Takas borçlarının kapatılması amacıyla üyenin takas alacaklarını kullanmak,
 - c) Üyenin teminatlarına başvurmak,
 - ç) Üyenin Takasbank nezdinde serbest hesaplarında bulunan varlıklarına başvurmak

Üyelikten ayrılma

MADDE 13 – (1) Üyelikten ayrılmak isteyen kurum, bu durumu Borsa ve Takasbank'a eşanlı olarak yazılı bildirir. İlgili üyenin Merkezi Takas Yönetmeliği kapsamındaki yükümlülüklerinin yanı sıra;

- a) Takas Üyesi'nin, takas ve saklama hizmeti vermesine yönelik iznini sona erdirdiğine ve Borsa'ya karşı herhangi bir yükümlülüğünün bulunmadığına dair Borsa'dan alınacak tevsik edici belgelerin bir örneğini, ÜPAK Takasbank Üyesi'nin ise Borsa Üyeliği'ni sona erdirdiğine ve Borsa'ya karşı herhangi bir yükümlülüğünün bulunmadığına dair Borsa'dan alınacak tevsik edici belgelerin bir örneğinin Takasbank'a teslim edilmesi,
- b) Piyasa'da gerçekleştirmiş olduğu işlemlerin tamamının tasfiye edilmiş olması,
- c) Takasbank'a karşı herhangi bir yükümlülüğünün bulunmaması

gerekmektedir.

Üyelik teminatının iadesi

Madde 14– (1) Piyasa işlem yetkisi iptal edilen veya kendi talebi ile ayrılmak isteyen kuruluşlara ait Takasbank Üyelik Teminatı, üyenin yazılı talimatını Takasbank’a iletmesini müteakip varsa neması ile birlikte Takasbank’a olan tüm yükümlülüklerinin ödenmiş olması şartı ile iade edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Lisanslı Depo İşletmesi Üyelik ve ISIN Tahsis İşlemleri.

Lisanslı depo işletmesi üyelik işlemleri

MADDE 15- (1) Lisanslı depo işletmelerinin Takasbank nezdinde hesaplarının açılabilmesi için “Bankacılık İşlemleri Taahhütnamesi”ni imzalamaları ve aşağıdaki evrakları tamamlamaları gerekmektedir.

- a) Müşteri Bilgi Formu,
- b) Ticaret Bakanlığı’ndan alınan lisanslı depoculuk faaliyet belgesi,
- c) Takasbank Üye Ve Kullanıcı/Temsilci Tanımlama İşlemleri Prosedürü’nde istenen diğer belgeler.

Lisanslı depo işletmesi şube hesap işlemleri

MADDE 16- (1) Lisanslı depo işletmelerinin farklı şubeleri için Takasbank nezdinde farklı üyelik ve farklı hesaplar oluşturulur.

- (2) Lisanslı depo işletmelerinin sisteme tanımlanması, ihraççı kodunun oluşturulması ve yetki alınması işleri “İstanbul Takas Ve Saklama Bankası A.Ş. Menkul Kıymet Numaralandırma Prosedürü” nde belirlenen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir.
- (3) Lisanslı depo işletmeleri her şube için Takasbank Üye ve Kullanıcı/Temsilci Tanımlama İşlemleri Prosedürü’nde istenen belgeleri tamamlamaları gerekmektedir.
- (4) Üye kabulünün üzerinden bir yıl ve üstü zaman geçmiş olması halinde ayrıca güncel ortaklık yapısı ve “Gerçek Faydalanıcının Kimlik Tespit Beyanı”nın doldurularak iletilmesi gerekmektedir.

ELÜS ISIN tahsis işlemleri

MADDE 17- (1) ELÜS’ler lisanslı depo işletmesini ve ELÜS özelliklerini içeren 12 haneli standart ISIN kodları ile sınıflandırılır.

- (2) Takasbank’a gönderilecek tüm alım satım işlemlerinde ISIN kodu kullanılması zorunludur.
- (3) ISIN kodu, lisanslı depo işletmelerinde MKK sistemine yapılan başvurunun onaylanması ile Takasbank tarafından otomatik olarak oluşturulur.

- (4) Lisanslı depo işletmesi şubesi adına yapılan işlemlerde ISIN'ların ilgili şube adına oluşturulması için, ISIN tahsisinde ilgili şubeye ilişkin Takasbank üye kodunun kullanılması zorunludur.
- (5) Sistem üzerinde her bir lisanslı depo işletmesi şubesi için farklı bir ISIN ihraççı kodu oluşturulur. Böylece her bir lisanslı depo işletmesi şubesinin tek bir ISIN ihraççı kodu ve de tek bir Takasbank üye kodu ile tanımlanması sağlanır.
- (6) ELÜS ISIN tahsisi “İstanbul Takas Ve Saklama Bankası A.Ş. Menkul Kıymet Numaralandırma Prosedürü”ne uygun olarak gerçekleştirilir.
- (7) ISIN kod başvurularında lisanslı depo işletmesi şubelerine ait Takasbank kodunun MKK sistemindeki başvuru aşamasında girilmesi gerekmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hesap İşlemleri

Hesap yapısı

MADDE 18- (1) Üyeler için takas ve teminat işlemlerinin gerçekleştirilebilmesine yönelik gerekli olan nakit ve kıymet hesapları Takasbank nezdinde açılır.

Yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kullanılacak hesaplar

MADDE 19- (1) Takas işlemleri, Takasbank sistemi üzerinden gerçekleştirilir.

(2) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlere ilişkin yükümlülükler takas tarihinde, ilgili nakit/kıymet takas hesapları kullanılarak yerine getirilir.

(3) Nakit takas işlemleri için Takasbank nezdinde;

- a) Çok taraflı netleştirmeye konu nakit borçlar için TBNET no’lu “TÜRİB NET TAKAS BORÇ KAP HS”
- b) Sözleşme bazında (Birebir) takasa konu nakit borçlar için TBBET no’lu “TÜRİB BİREBİR TAKAS BORÇ KAP HS”
- c) Nakit alacaklar için 11 nolu “Üye Serbest Hesabı” açılır.

(4) Kıymet takas işlemleri için EKK nezdinde;

- a) Çok taraflı netleştirmeye konu ELÜS borçları için TTTAH “Takasbank Takas Havuz Hesabı”
- b) Sözleşme bazında (Birebir) takasa konu ELÜS borçlar için BBTAH “Takasbank Sözleşme Bazında Takas Havuz Hesabı”

açılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Takas Esasları

Takasbank'ın sorumluluğu

MADDE 20- (1) Takasbank, takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmeti ile ilgili olarak bu Prosedür ile üstlendiği yükümlülükler dışında üyelerin Borsa'ya ve diğer üyelere karşı yükümlülüklerinden dolayı sorumlu değildir.

Takasa ilişkin genel esaslar

MADDE 21- (1) Takas işlemleri, Takasbank sistemi üzerinden gerçekleştirilir.

(2) Üyeler Takasbank'ın sağladığı altyapı ile Takasbank sistemine erişerek işlemlerini gerçekleştirirler. Üyeler ile Takasbank arasında oluşturulacak sistemsal mesajlaşmaya ilişkin özellikler ve mesaj içerikleri Takasbank tarafından belirlenerek üyelere duyurulur.

(3) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri Takasbank tarafından belirlenen hesaplar üzerinden hesaben sonuçlandırılır.

(4) İşlemlerin takas tarihinde ve süresi içerisinde tamamlanacağı hususunda Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz. Takas işlemlerinin süresi içerisinde tamamlanması borçlu üyelerin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi koşuluna bağlıdır.

(5) Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlere ilişkin yükümlülükler takas tarihinde, ilgili takas hesapları kullanılarak yerine getirilir.

(6) Merkezi Takas Yönetmeliği, Yönerge ve bu Prosedür çerçevesinde yapılacak tüm iş ve işlemlerde, işlemlerin üyelerin müşterilerine ait olup olmadığına bakılmaksızın, Takasbank tarafından sadece ilgili üye muhatap alınır.

(7) Takas işlemlerinde teslim karşılığı ödeme prensibi uygulanır. Takas yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelerin takas alacakları ödenmez.

(8) Borsa tarafından bildirilen alım satım sözleşmeleri ve sözleşmelerdeki takas türü esas alınarak, Takas Üyesi ve ELÜS bazında çok taraflı netleştirme ile net takas ya da sözleşme bazında takas baz alınarak birebir sözleşme bazında takas yapılır.

(9) Borsa'nın tercihi doğrultusunda, Piyasa'da gerçekleştirilen işlemler netleştirme işlemi yapılmadan iki üye arasında sözleşme bazında takasa konu olabilir.

(10) Takas borçlarının üyeler tarafından kapatılması esastır.

(11) Alacak dağıtım işlemleri dağıtım sırasındaki takas havuz bakiyesi ve üyelerin kalan yükümlülükleri dikkate alınarak otomatik olarak yapılır.

(12) Borsa tarafından bildirilen Tazmin Fonu Payı, Borsa hizmet ve tescil ücreti, lisanslı depo işletmesi depolama ve fire ücreti ile Borsa tarafından belirlenen diğer ücretler Piyasa takas alacaklarından ve/veya üyelerin ilgili hesaplarından tahsil edilir ve ilgili kurumun Takasbank nezdindeki hesabına transfer edilir.

Piyasa takas işlemleri

MADDE 22- (1) Piyasada işlem ve komisyon takası olmak üzere iki tip takas yapılır.

(2) İşlem takası Piyasa’da gerçekleşen işlemlere ilişkin nakit ve ELÜS yükümlülüklerin yerine getirilmesidir.

(3) Komisyon takası ise; Tazmin Fonu payı, Borsa tescil ücreti, lisanslı depo işletmesi depolama ve fire, Borsa hizmet ücreti ve varsa, diğer ücretlerin tahsil işlemlerinin yerine getirilmesi ve Borsanın belirlediği sıra ile Takasbank nezdindeki ilgili hesaplara dağıtımıdır.

(4) Borsa tarafından işlem takasına konu işlemler ile komisyon takasına konu işlemler ayrı ayrı iletilir.

(5) ÜPAK’lar tarafından Borsa’da gerçekleştirilen alım satım işlemleri, takas işlemlerini yürütecek Takas Üyesi bilgisi ile Takasbank’a iletilir.

(6) İşlemler Takasbank nezdinde; sözleşme içerisinde iletilen bilgiye göre çok taraflı netleştirme ile net takasa ya da sözleşme bazında takasa konu edilir.

(7) Takas borç/alacak bilgileri takas üyeleri tarafından takas ekranları üzerinden izlenebilir.

(8) Takas günü saat 14:00 itibari ile çok taraflı netleştirme ile net takas ya da sözleşme bazında takas bilgisine göre üye bazında nakit/ELÜS bazında borç/alacak bilgilerini de içerecek şekilde takas talimatları oluşturulur.

(9) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri, Takasbank tarafından belirlenen ilgili nakit veya ELÜS hesapları kullanılarak hesaben sonuçlandırılır. Yükümlülükler, ELÜS borcu olan üyeler için MKK nezdindeki ELÜS takas hesapları, nakit borcu olan üyeler tarafından ise Takasbank nezdindeki nakit takas hesapları kullanılarak yerine getirilir.

(10) Üyeler, yükümlülüklerini yerine getirip, nakit veya ELÜS hesapları kullanılarak hesaben sonuçlandırılan takas işlemleri sonrasında işlem tarafı müşterilerinin hesaplarına nakit ve/veya ELÜS transferini sağlar.

Çok taraflı netleştirme ile net takas

MADDE 23- (1) Net takasta; Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerde net borç veya alacak tutarının hesaplanmasında ELÜS ve işlem para birimi bazında çok taraflı netleştirme ile net takas yönteminin

uygulanması esastır. Netleştirme sonucunda oluşan üye bazında net ELÜS borç veya alacakları karşılığında nakit alacak veya borçlar oluşturulur.

- (2) Net takas yönteminde, yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılabilir.
- (3) Net nakit takas yükümlülükleri, üyeler tarafından Takasbank nezdinde TBNET no'lu "TÜRİB NET TAKAS BORÇ KAP HS"na işbu Prosedür'deki saatler içerisinde yatırılır.
- (4) Kısmen yerine getirilen yükümlülükler karşılığında takası sonuçlandırılan kayıtlara ait serbestleşen nakit alacakları da kısmi olarak ödenebilir. Takas alacak dağıtımları, dağıtım sırasındaki takas havuz bakiyeleri durumu ve üyelerin kalan yükümlülükleri dikkate alınarak yapılır.
- (5) Nakit alacakları, üyelerin Takasbank nezdindeki 11 nolu "Üye Serbest Cari Hesabı"na alacak kaydedilir.
- (6) Net kıymet yükümlülükleri üyeler tarafından takas tarihinde işbu Prosedür'deki saatler içerisinde yerine getirilir.
- (7) Kıymet takası, ELÜS'lerin üye hesaplarından MKK nezdindeki Takasbank Takas Havuz Hesabı'na aktarımını takiben sistem tarafından mutabakatın yapılması ile sonuçlandırılır.
- (8) Üyelerin takasa konu yükümlülükleri; üyenin ELÜS hesabından, sistem tarafından takas amaçlı transfer yapılarak gerçekleştirilir.
- (9) ELÜS takas alacaklarının ödenebilmesi için, teslim karşılığı ödeme prensibi çerçevesinde nakit yükümlülüklerinin yerine getirilmiş ve sistem tarafından ilgili mutabakatın yapılmış olması gerekir.
- (10) Kısmen yerine getirilen yükümlülükler karşılığında takası sonuçlandırılan kayıtlara ait serbestleşen kıymet alacakları da kısmi olarak ödenebilir.
- (11) Takas alacak dağıtımları, dağıtım sırasındaki takas havuz bakiyeleri durumu ve üyelerin kalan yükümlülükleri dikkate alınarak yapılır. ELÜS takas alacakları üyelerin MKK nezdindeki ELÜS hesabına aktarılır.

Sözleşme bazında takas

MADDE 24- (1) Borsanın tercihi doğrultusunda, Piyasa'da gerçekleştirilen işlemler netleştirme işlemi yapılmadan iki üye arasında sözleşme bazında takasa konu olabilir.

- (2) Sözleşme bazında takas yönteminde kısmi borç kapama yapılamaz.
- (3) Üyenin sözleşme bazında takas yönteminde yükümlülükleri net takas pozisyonları ile netleştirilmez, ayrı takip edilir. Üyenin sözleşme bazında takas yükümlülükleri netleşmeye tabi değildir. Sözleşme bazında takas, net takas işlemlerinden ayrı olarak gerçekleştirilir.

- (4) Sözleşme bazında nakit takas yükümlülükleri üyeler tarafından Takasbank nezdinde üye bazında açılan TBBET no'lu "TÜRİB BİREBİR TAKAS BORÇ KAP HS"na işbu Prosedür'deki saatler içerisinde yatırılır.
- (5) Nakit alacakları, üyelerin Takasbank nezdindeki 11 no'lu "Üye Serbest Cari Hesabı"na alacak kaydedilir.
- (6) Kıymet takası, ELÜSlerin üye hesaplarından MKK nezdindeki Sözleşme Bazında Takas Havuz Hesabı (BBTAH)'na aktarımını takiben sistem tarafından mutabakatın yapılması ile sonuçlandırılır.
- (7) Üyelerin takasa konu yükümlülükleri; üyenin ELÜS hesabından, sistem tarafından takas amaçlı transfer yapılarak gerçekleştirilir.
- (8) ELÜS takas alacaklarının ödenebilmesi için, teslim karşılığı ödeme prensibi çerçevesinde nakit yükümlülüklerinin yerine getirilmiş ve sistem tarafından ilgili mutabakatın yapılmış olması gerekir.
- (9) ELÜS takas alacakları üyelerin MKK nezdindeki ELÜS hesabına aktarılır.

Komisyon takası

MADDE 25- (1) Borsa her gün sözleşme bazında takas ve çok taraflı netleştirme ile net takas için ayrı ayrı komisyon takas bilgilerini Takasbank'a aktarır.

- (2) Takas türü bazında gelen komisyon bilgilerine göre yapılan komisyon takasında; Takasbank'a Takas Üyesi bazında her bir ücret tipi için ayrı ayrı bildirilecek ücretler aşağıdaki sırada tahsil edilir.
 - a) Tazmin Fonu Payı-İşlemden Direkt (İşlem hacmi üzerinden)
 - b) Borsa Tescil Ücreti
 - c) Tazmin Fonu Payı-Tescilden Endirekt (Tescil üzerinden)
 - ç) Lisanslı Depo İşletmesi Depolama Ücreti
 - d) Lisanslı Depo İşletmesi Fire Ücreti
 - e) Borsa Hizmet Ücreti
- (3) İlgili Piyasa üyesi ÜPAK bilgisi ile birlikte, Takas Üyesi bazında bildirilecek ücret/komisyon takasında, nakit piyasa takas alacağı takas havuzundan Takas Üyesi serbest hesabına aktarılacağı aşamada, öncelikle yukarıdaki ücret/komisyon borç kapamaları otomatik olarak gerçekleştirilir. Takas alacağının ilgili ücreti/komisyonu karşılayamaması durumunda Takas Üyesi'nin kendisine tahsis edilen ekranlardan ilgili yükümlülüğü kapatması gerekmektedir.
- (4) Üye net komisyon borcunu kapatmadığı sürece alacak dağıtımı yapılmaz.
- (5) Birebir sözleşme için komisyon borcu kapanan her bir sözleşme için alacak dağıtımı yapılır.

Lisanslı depo işletmesine ödeme işlemleri

MADDE 26- (1) Bu Prosedür'ün 25'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ve ödenen ürün bedeli içerisinde tahsil edilen lisanslı depo işletmelerine ödenecek fire ve depolama ücretleri her iş günü takasın tamamlanması ile birlikte ilgili lisanslı depo işletmesinin Takasbank nezdindeki serbest nakit hesabına aktarılır.

Lisanslı depo işletmesi hesaplarında biriken tutarlar tam iş günlerinde haftanın son iş günü saat 17:00, yarım iş günlerinde ise saat 12:30 itibari ile lisanslı depo işletmelerinin Takasbank nezdinde tanımlanan aracı banka hesaplarına otomatik olarak EFT ile gönderilir.

Tazmin Fonuna ödeme işlemleri

MADDE 27- (1) Bu Prosedür'ün 25'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlem hacmi üzerinden tahsil edilen Tazmin Fonuna ödenecek Tazmin Fonu payı tutarı ile Borsa tescil ücretinden tahsil edilen endirekt Tazmin Fonu Payı her iş günü takasın tamamlanması ile birlikte Tazmin Fonu adına Takasbank nezdinde açılan nakit hesaba aktarılır. Tazmin Fonunda biriken tutarlar haftanın son iş günü; tam iş günlerinde saat 17:00, yarım iş günlerinde ise saat 12:30 itibari ile Tazmin Fonunun Takasbank nezdinde tanımlanan aracı banka hesaplarına otomatik olarak EFT ile gönderilir.

Borsaya ödeme işlemleri

MADDE 28- (1) Bu Prosedür'ün 25'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ve her bir ELÜS işlemi için takasın gerçekleşme anında işlem tutarı üzerinde tahsil edilen tutarlar (Borsa Hizmet Ücreti ile Borsa Tescil Ücreti toplamı) tam iş günlerinde saat 17:00, yarım iş günlerinde ise saat 12:30 itibari ile Borsa'nın Takasbank nezdinde tanımlanan aracı banka hesaplarına otomatik olarak EFT ile gönderilir.

Takas tarihi ve süreler

MADDE 29 (1) Piyasada gerçekleştirilen işlemlerin takası aynı gün (T+0) gerçekleştirilir.

(2) Takas süreleri, belirlenirken Takasbank ve Piyasa'nın açık olduğu iş günleri dikkate alınır. Takas işlemlerine ilişkin saatler aşağıdaki gibidir.

Süreç	Tam iş günü	Yarım iş günü
Komisyon Bildirim / Takasbank Netleştirme	14:00-14:30	11:30-11:45
Sözleşme Bazında Takas / Net Takas Başlangıç Saati	15:00+	12:00+
Sözleşme Bazında Takas / Net Takas Bitiş Saati	16:30	12.30
Temerrütlü Son Borç Kapatma Saati (*)	17:00	12:45

**Bu saatten sonra hiçbir şekilde borç kapama gerçekleşemeyecek olup doğrudan temerrüt süreci başlayacaktır.*

- (3) Taraflarca ELÜS ya da nakit yükümlülüğün takas tarihinden önce yerine getirilerek takas işlemlerinin sonuçlandırılması mümkün değildir.
- (4) Takas süresi; takas, saklama, ödeme veya piyasa işletim sistemlerinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Takasbank tarafından geçici olarak değiştirilebilir.
- (5) Resmi tatil günlerinde takas işlemi gerçekleştirilmez.
- (6) “Temerrütlü Son Borç Kapatma Saati”nden sonra hesaplarda nakit ya da ELÜS bulunsa dahi borç kapatılmasına izin verilmez ve temerrüt hükümleri uygulanır.

Sistemin çalışma gün ve saatleri

MADDE 30- (1) Sistem resmi iş günlerinde sabah saat 08:00’da açılır, saat 21:30’da kapanır. Yarım günlerde ise kapanış saati 16:00’dır. Bu süreler içerisinde olmak koşulu ile bu Prosedür’de belirtilen saatler içerisinde işlemler gerçekleştirilir.

- (2) İhtiyaç görülmesi halinde çalışma gün ve saatleri Borsa görüşü alınarak Takasbank tarafından değiştirilerek üyelere duyurulur.
- (3) Sistemde gerçekleştirilen tüm işlemlerde sistem saati esastır.

Para birimi

MADDE 31- (1) Takas işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

Takasın kesinliği

MADDE 32- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak ortaya çıkan takas talimat ve işlemleri ile ödeme işlemleri üye faaliyetlerinin geçici ya da sürekli olarak durdurulması, idari ve adli merciler nezdinde tasfiye işlemlerine başlanması durumu da dâhil olmak üzere, geri alınamaz ve iptal edilemez.

(2) Üye için fon veya ELÜS aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon veya ELÜS’lerin üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karara ilişkin Takasbank’a tebligat yapılmasını takiben;

- a) Üye faaliyetinin durdurulması veya faaliyetlerinin devamına engel teşkil edecek bir hususun tespit edilmesi halinde, en hızlı iletişim aracı ile Borsa işlemlerinin durdurulması için Borsa bilgilendirilir.

- b) Piyasa’da gerçekleşerek takas sistemine aktarılan tüm sözleşmeler kesinleşmiş sayılır ve netleştirmeye/sözleşme bazında takasa dahil edilerek oluşan borç ve alacakların takas işlemleri sonuçlandırılır. Ancak, sözleşme iptalleri istisna olup, sözleşme düzeltmeleri yeni hali ile takas işlemine dahil edilir.
- c) Üyenin Takasbank nezdinde bulunan mevcut nakit ve menkul kıymet bakiyeleri ile tesis etmiş olduğu teminatlar, yükümlülüklerinin sona erdirilmesi için kullanılır.
- ç) Takasbank’a tebliğ edilen kararlar çerçevesinde işlem yapılabilmesi için üyenin Takasbank’a karşı olan tüm yükümlülüklerinin tamamlanması gerekir.

ALTINCI BÖLÜM

Risk Yönetimi ve Teminatlara İlişkin Esaslar

Risk yönetimi

MADDE 33- (1) Piyasa’da risk yönetimi Borsa’nın da görüşü alınarak oluşturulan esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından yapılır. İşlem teminatlarının hesaplanmasında, üyelerin geçmiş döneme ilişkin işlem hacimleri ve Piyasa’da işlem gören ürünlerin fiyat değişimleri dikkate alınır.

- (2) Üyelerin Takasbank nezdinde açtıkları portföy ve müşteri hesaplarında yer alan teminatlar Takasbank tarafından asgari olarak her iş günü sonu itibarıyla güncelleme işlemine tabi tutulur. Müşteri hesapları; üyenin kendi işlem, pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir.
- (3) Yapılan güncelleme işlemi sonucu bulunması gereken işlem teminatına karşılık değerlendirilmiş teminatı yetersiz olan hesaplar için teminat tamamlama çağrısı yapılır. Teminat tamamlama çağrıları, Takasbank tarafından sağlanan üye ekranları ve/veya raporlama yoluyla yapılır. Teminat tamamlama çağrısının Sistem aracılığı ile gönderilmesi durumunda, başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın üyenin çağrıyı aldığı kabul edilir. Üyenin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan teminat tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlar.

Borsa üyelik teminatı

MADDE 34- (1) Borsa Üyeliği için ÜPAK’lardan Borsa Üyelik Teminatı alınabilir. Borsa Üyelik Teminatı tutarı Borsa tarafından belirlenir ve ÜPAK’lara duyurulur.

- (2) Borsa Üyelik Teminatı Türk Lirası olarak Takasbank nezdinde açılan TÜRİB Borsa Üyelik Teminat Hesabı’na (TSUTL) yatırılır.

- (3) Borsa Üyeliği'nin sona ermesi durumunda Borsa Üyelik Teminatı, Borsa'nın yazılı olarak bildireceği esaslar çerçevesinde ve üyenin Borsa'ya ve Takasbank'a olan tüm yükümlülüklerinin tasfiye edilmiş olması şartı ile mevcutsa nemasıyla birlikte iade edilir.

Takasbank üyelik teminatı

MADDE 35- (1) Takas Üyeleri, Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerin kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkabilecek zararların telafisi amacıyla, Takasbank Yönetim Kurulu tarafından belirlenen Takasbank Üyelik Teminatı'nı yatırırlar.

- (2) Takasbank Üyelik Teminatı, Türk Lirası olarak yatırılır.

(3) Üyelerin birinci fıkra kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunda, Takasbank ilgili tutarı üyelik teminatından tahsil eder. Söz konusu tahsilat işleminden sonra Üye, üyelik teminatını 3 iş günü içerisinde olması gereken tutara tamamlar. Eksik tutarın tamamlanmaması halinde, ilgili tutar üyeden re'sen tahsil edilir.

- (4) Üyeliğin sona ermesi durumunda, üyenin Takasbank'a olan tüm yükümlülüklerinin tasfiye edilmiş olması şartı ile üyelik teminatı iade edilir.

- (5) Üyelik teminatı her yıl yeniden değerlendirme oranında arttırılır.

İşlem teminatı

MADDE 36- (1) Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan risklerin karşılanması amacıyla üyelerden işlem teminatı alınır.

- (2) Takas yükümlülükleri için alınan işlem teminatları bir temerrüdün gerçekleşmesi ile bu temerrüdün çözülmesine kadar geçen sürede, temerrüde konu kıymetin fiyat değişim riskinden etkilenilmemesini teminen üyelerden tahsil edilir.

- (3) Üye veya hesap bazında işlem teminatı yükümlülükleri piyasa şartları da gözetilerek her ayın son iş günü hesaplanarak, takip eden ayın ilk iş günü itibarıyla güncellenir. Gerekli görülmesi halinde Takasbank takip eden ayın ilk iş gününü beklemeden piyasa şartları doğrultusunda üye bazında işlem teminatı yükümlülüklerini revize eder.

- (4) Bulunması gereken işlem teminatı tutarının asgari %10'unun Nakit Türk Lirası olarak tesis edilmesi zorunludur.

- (5) MKT hizmeti verilmesi halinde ELÜS pozisyonlarından kaynaklanan risklerin karşılanması amacıyla üyelerden başlangıç ve değişim teminatı talep edilir. Başlangıç teminatına esas istatistiksel parametrelerin

belirlenmesinde güven düzeyi %99,50, elde tutma süresi ise yeni yapılan işlemler için 2 gün olarak dikkate alınır. Değişim teminatı ise, pozisyonların cari değerleri ile piyasa fiyatları arasındaki fark için talep edilir. Belirlenen parametreler genel mektup ile duyurulur, Takasbank internet sitesinde yayımlanır ve piyasa şartları da gözetilerek ayda bir gözden geçirilir. Gerekli görülmesi halinde Takasbank bir aylık sürenin bitimini beklemeden piyasa şartları doğrultusunda risk parametrelerini revize eder.

Komisyon teminatı

MADDE 37 – (1) ÜPAK’lar, Borsa’da gerçekleştirilen işlemlerden doğan ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerin kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirilmemesi durumunda söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ya da geç yerine getirilmesi kaynaklı ortaya çıkabilecek zararların telafisi amacıyla, Borsa tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından belirlenen komisyon teminatını yatırırlar.

(2) Bulunması gereken komisyon teminatı tutarının asgari %10’unun Nakit Türk Lirası olarak tesis edilmesi zorunludur.

Teminat olarak kabul edilecek varlıklar ve kompozisyon limitleri

MADDE 38- (1) Üyeler tarafından, teminat yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla aşağıdaki varlıklar belirtilen kompozisyon limitleri dahilinde kullanılabilir. Takasbank Yönetim Kurulu teminat olarak kabul edilecek yeni varlıklar için grup limitleri belirlemeye veya bu Prosedür ile belirlenmiş olanlar da dâhil grup limitlerinde değişiklik yapmaya yetkilidir.

Teminat Türü	Kabul Edilen Teminat Çeşidi	Grup Limiti
Borsa Üyelik Teminatı	Nakit Türk Lirası	%100
Takasbank Üyelik Teminatı	Nakit Türk Lirası	%100
İşlem Teminatı	Nakit Türk Lirası	%100
	Döviz (USD/EUR/GBP)	%90
	Türk Lirası Elektronik Teminat Mektubu	%90
Komisyon Teminatı	Nakit Türk Lirası	%100
	Döviz (USD/EUR/GBP)	%90
	Türk Lirası Elektronik Teminat Mektubu	%90

- (2) Grup limiti, ilgili teminat çeşidinin yatırıldığı teminat türü için kabul edilebilecek azami yüzdesini belirtir. Uygulanması durumunda grup limitleri ilgili teminat türü için yatırılmış toplam teminat üzerinden hesaplanır.
- (3) Üyenin iştiraki olduğu veya sermaye ilişkisi bulunan banka tarafından düzenlenmiş teminat mektubu teminat olarak kabul edilmez.

Teminat değerlendirme katsayıları

MADDE 39- (1) Teminatlara uygulanacak, kesinti oranlarını yansıtan, değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında Takasbank tarafından uygun görülen parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler kullanılır. Teminat değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınır.

- (2) Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,50'den, kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş gününden az olamaz. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır. Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için değerlendirme katsayıları, benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenir.
- (3) İşlem teminatı olarak kabul edilebilecek kıymetlerin teminat değerlerinin hesaplanmasında aşağıdaki değerlendirme katsayıları esas alınır.

Teminat Çeşidi	Değerleme Katsayısı
Türk Lirası	%100
Konvertible Döviz (USD)	%90
Konvertible Döviz (EUR-GBP)	%89
Türk Lirası Elektronik Teminat Mektubu	%100

Teminat değerlerlerinin güncellenmesi

MADDE 40- (1) Teminata kabul edilen varlıkların değerlendirilmesinde aşağıdaki fiyatlar dikkate alınır.

Değerleme	Değerleme Kriteri	Açıklama
Döviz	Gün İçi: Bankalararası Piyasa Alış- Satış kotasyonu ortalaması Gün Sonu: TCMB Döviz Alış Kuru	Gün içi 15 dakikalık periyotlarla beslenen bankalararası piyasa alış- satış ortalaması kullanılır. Gün sonu TCMB alış kuru kullanılır.

Elektronik teminat mektubu işlemleri

MADDE 41- (1)- Bu Prosedür kapsamındaki elektronik teminat mektubu, belirlenen usul ve esaslara uygun olarak Bankalarca kendi sistemlerinde oluşturulur.

- (2) Elektronik teminat mektubu kağıt ortamında düzenlenen teminat mektubu ile aynı hukuki niteliğe haizdir.
- (3) Elektronik teminat mektuplarının elektronik belge olarak oluşturulması ve iletilmesinde uyulması gereken format ve standartlar Borsa tarafından belirlenerek bu Prosedür'ün ekinde yayınlanır.
- (4) Takasbank tarafından her bir Takas Üyesi ve ÜPAK Takasbank Üyesi için verilecek teminatın türüne göre bir referans numarası (REFNO) belirlenir ve sistem üzerinden üyelere bildirilir.
- (5) Elektronik teminat mektubunu düzenleyecek üye, bankasına giderek referans numarası ile mektubun banka tarafından düzenlenmesini talep eder.
- (6) Bankalar tarafından düzenlenen elektronik teminat mektubu, Takas Üyesi/ÜPAK Takasbank Üyesi tarafından Takasbank'ın kendileri adına ürettiği ve sistem üzerinden bildirilen REFNO ile ETMP aracılığıyla Takasbank'a iletilir.
- (7) Geçersiz REFNO ile iletilen elektronik teminat mektupları Takasbank tarafından reddedilir.

- (8) Belirlenen usul ve esaslar ile söz konusu format ve standartlara uygun olarak düzenlenmeyen, düzenlense dahi Takasbank tarafından kabul edilmeyen herhangi bir elektronik belge, bu Prosedür kapsamında elektronik teminat mektubu olarak kabul edilemez.
- (9) Teminat çekme talepleri, Takasbank tarafından ETMP aracılığıyla Bankalara iletilir.
- (10) Üye kullanıcıları tarafından iade talimatının sisteme iletilmesi giriş ve onay olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilir. Onaylanmamış iade talepleri, Takasbank tarafından ETMP aracılığıyla Bankalara iletilmez. Aynı gün içinde onaylanmayan talimatlar gün sonunda Takasbank tarafından otomatik olarak iptal edilir.
- (11) Bankalar tarafından iade talebinin kabul edilmesi durumunda, Takasbank tarafında elektronik teminat mektubu sonlandırılarak teminat olma niteliğini kaybeder.
- (12) Takas Üyesi tarafından teminat olarak yatırılan elektronik teminat mektubu üye tarafından müşterilerine parçalı olarak dağıtılabilir.
- (13) Elektronik teminat mektubu kısmi olarak çekilebilir.
- (14) Üye, iştiraki olduğu banka tarafından düzenlenmiş elektronik teminat mektubunu teminata veremez.

Teminat yatırma veya çekme işlemleri

Madde 42- (1) Teminat olarak kabul edilen varlıklara ilişkin yatırma, çekme işlemleri Takasbank tarafından Takas Üyesi ve ÜPAK'lara verilen ekranlardan (takas terminali) veya Takasbank'a verilecek olan yazılı talimat ile yapılabilir. Bu hesaplara doğrudan işlem yapılamaz.

- (2) Teminat yatırma çekme işlemleri üye serbest hesaplardan veya hesaplarına elektronik virman yapılması suretiyle gerçekleştirilir.
- (3) Takas Üyesi hem kendi portföyünde yaptığı işlemler hem de müşterisi olan ÜPAK'ların yaptığı işlemlere karşılık işlem teminatını takas terminalinden yatırır.
- (4) ÜPAK'lar Borsa Üyelik Teminatı ve Borsa Komisyon Teminatı'nı takas terminalinden kendileri yatırır.
- (5) Teminat bazında yatırma, çekme son saatleri aşağıdaki gibidir

İşlem Teminatı Olarak Kabul Edilebilecek Varlıklar	Tam Gün Teminat Yatırma Son Saati	Yarım Gün Teminat Yatırma Son Saati	Tam Gün Teminat Çekme Son Saati	Yarım Gün Teminat Çekme Son Saati
Nakit Türk Lirası	19:00	12:45	15:40	11:40
Konvertible Döviz (USD/EUR)	19:00	12:45	19:00	12:45
Elektronik Teminat Mektubu	19:00	12:45	19:00	12:45

- (6) Bulundurulması gereken teminat tutarlarının çekilmesine izin verilmez
- (7) Nemalandırma saatinden sonra nakit teminat çekilmesine izin verilmez.
- (8) Teminat yatırmaya ve TL dışındaki teminatların çekilmesine ilişkin son saatler Takasbank nezdindeki hesaplar arasındaki aktarım içindir. Takasbank dışında veya dışına aktarımlar için ilgili ödeme sistemi/saklama kurumu operasyon iş kuralları uygulanır.
- (9) Elektronik teminat mektubu yatırma çekme işlemleri 41'inci maddede yer alan esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.

Teminatların kullanımı

MADDE 43- (1) Teminatlar, üyenin takas işlemleri nedeniyle diğer üyelere, Borsa'ya, Tazmin Fonuna ve lisanslı depoya olan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde Borsa'nın belirleyeceği sıraya göre kullanılır.

(2) Üyenin temerrüdü nedeniyle ya da ilgili mevzuat veya sözleşme hükümlerinde öngörülen nedenlerle teminatlardan, alacakların karşılanması söz konusu olduğunda Takasbank, herhangi bir ihbar veya ihtarda bulunma, süre verme, adli veya idari merciden izin ya da onay alma, teminatın açık artırma ya da başka bir yol ile nakde çevrilmesi gibi herhangi bir ön şartı yerine getirme yükümlülüğü olmaksızın, teminat konusundan alacakları karşılama veya bu araçların değerini borçlunun yükümlülüklerinden mahsup etme hakkına sahiptir.

(3) Takasbank, yükümlülüklerin yerine getirilmesi şartıyla, teminatları varsa hakları ile birlikte üye talebi doğrultusunda iade eder.

(4) Kanun'un 53 üncü maddesi kapsamında teminatlar tevdi amaçları dışında kullanılamaz, üçüncü kişilere devredilemez, kamu alacakları için olsa dahi haczedilemez, rehnedilemez, iflas masasına dâhil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz.

Nakit teminatların nemalandırılması

MADDE 44- (1) Üyeler tarafından tesis edilen nakit Türk Lirası teminatları, zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, kredi riski ve likidite koşulları dikkate alınarak, Prosedür’de belirlenen esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından mümkün olan en iyi koşullarla nemalandırılır. Nemalandırma işlemi, Takasbank limitleri dâhilinde yapılır.

(2) Nemalandırma günlük olarak yapılır.

(3) Nemalandırılma sonucu elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

(4) Tam iş günlerinde 15 :40, yarım iş günlerinde 11:40’tan sonra Takasbank’a teminat olarak yatırılan nakit Türk Lirası teminatlar nemalandırılmaz.

(5) Brüt nema üzerinden yasal kesintiler ve nema komisyon kesintisinin dağıtımı esnasında gerçekleştirilir.

(6) Nema istemeyen üyeler için nemalandırma işlemi yapılmaz. Takas sisteminde nemalandırma son saatine kadar yapılan değişiklikler aynı gün için geçerli olacaktır.

Teminat tamamlama çağrısı

MADDE-45 (1) Değerlenmiş teminat tutarı bulunması gereken teminat seviyesinin altına düşen veya zorunlu Türk Lirası teminat açığı bulunan hesaplar için her işgünü sonunda teminat tamamlama çağrısı yapılır.

(2) Düzenli olarak yapılan gün sonu teminat yeterliliği kontrollerinin yanı sıra, teminat yetersizliği bulunan hesaplara gün içi teminat tamamlama çağrısı da yapılabilir. Gün içerisinde teminat tamamlama çağrısı yapılan üyelerin 2 saat içerisinde teminat hesaplarında yeterli bakiyeyi bulundurması gerekir. Belirlenen saate kadar teminat yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeler için temerrüt hükümleri uygulanır.

(3) Teminat tamamlama çağrıları, Takasbank tarafından sağlanan üye ekranları, raporlama veya elektronik posta yoluyla yapılır. Teminat tamamlama çağrısının sistem aracılığı ile gönderilmesi durumunda, başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın üyenin çağrıyı aldığı kabul edilir. Üyenin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan teminat tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlar.

(4) Üyeler gün sonunda yapılan teminat tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 10:00’a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Temerrüt İşlemlerine İlişkin Esaslar

Genel esaslar

MADDE 46- (1) Aşağıdaki durumların varlığı halinde, başkaca bir ihbara gerek kalmaksızın ilgili üyenin temerrüde düştüğü kabul edilir ve temerrüt hükümleri uygulanır:

- a) Takasbank tarafından hesaplanan teminat tamamlama yükümlülüklerinin, Prosedür’de belirlenen süre içerisinde yerine getirilmemesi,
- b) İşlem ve komisyon takas işlemlerine ilişkin yükümlülüğün Prosedür’ün 29’uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen « **Temerrütlü Son Borç Kapatma Saati** » sonuna kadar yerine getirilmemesi,
- c) Prosedür’ün 11’inci maddesi kapsamında üyenin yükümlülüklerinin Takasbank tarafından tasfiye edilmesine karar verilmesi.

(2) Temerrüt halinde, Takasbank tarafından üyenin ilgili hesaplarındaki teminatlarını çekmesine temerrüt tutarı gözetilerek izin verilmeyebilir. Takasbank temerrüt büyüklüğünü gözeterek, üyenin hesapları üzerinden emir iletiminin engellenmesini Borsa’dan isteyebilir.

(3) Takas ve teminat yükümlülüklerinin bu Prosedür’de belirlenen sürelerde yerine getirilmemesi halinde temerrüt faizi uygulanır.

(4) Merkezi Takas Yönetmeliği’nin 33’üncü maddesi çerçevesinde; tahsil edilen temerrüt faizine ilişkin mağduriyet ödemesi bu Prosedür’ün 53’üncü maddesinde belirlenen usul çerçevesinde yerine getirilir.

(5) Borsa’dan, Takasbank’tan, EKK’dan veya TCMB’den kaynaklı nedenlerle yükümlülüklerin yerine getirilememesi halinde temerrüt hükümleri uygulanmaz.

(6) Mağduriyet ödemesi yapılacağı durumlarda, temerrüde düşen üye, temerrüt faizi yükümlülüğünün yanı sıra Yönerge’nin 24 üncü maddesinin yedinci fıkrası kapsamında temerrüde düşülen işlemlere konu takas sürecinde mağdur üyeden tahsil edilen tüm ücret ve komisyonları, bunların Borsa tarafından hesaplanarak Takasbank’a bildirilmesi üzerine, mağdur üyeye ödemekle yükümlüdür. Temerrüt eden üyenin bu fıkra kapsamındaki ödeme için itiraz hakkı bulunmamaktadır.

İşlem takasından temerrütte temerrüt yönetim süreci

Madde 47- (1) Temerrüt pazarı açılmayacak, temerrüt alışı ya da temerrüt satışı olmayacaktır.

(2) Temerrüt süreçleri nakit ya da kıymet temerrüdü olması halinde aşağıdaki şekilde yürütülecektir.

a) Nakit bloke-Kıymet borçlu kalınması halinde;

- i. Yükümlülüğünü yerine getiren kıymet alacaklı mağdur üyeye, alacaklı olduğu kıymet karşılığı takas havuzunda blokedeki nakit T+0'da transfer edilerek süreç tamamlanır.
- ii. Aktarılan nakit, alacaklı olunan kıymetin TL karşılığından az ise eksik kısım için işlem teminatına başvurulur.
- iii. Teminatın türüne bağlı olarak, teminatın nakde çevrilmesini takiben eksik kalan kısım ödenir.

b) Kıymet bloke-Nakit borçlu kalınması halinde;

- i. Nakit yükümlülüğü yerine getirilmediği için dağıtılmayan/havuzda (TTTAH) bloke kalan nakit borçlunun alacaklı olduğu ELÜS, T+0 günü önce Takasbank'ın MKK altındaki Temerrüt havuzuna (TVS-TTTEH-SERB), daha sonra TVS-TTTEH-SERB alt hesabından KT-Kıymet Transfer mesajı ile mağdur alacaklı üyenin UPTMHES Temerrüt alt hesabına aktarılır.
- ii. ELÜS'ün temerrüt havuzuna aktarım sonrası, TVS-TTTEH-SERB Temerrüt Havuzu altındaki depo gün sayısı MKK tarafından sıfırlanarak işletilmeye başlayacaktır. TVS Temerrüt Havuz hesabındaki (TTTEH) depo gün sayısı ile üyenin UPTMHES Temerrüt alt hesabına aktarılır. Üye tarafından ELÜS'ün ilgili yatırımcı hesabına aynı gün aktarılması gereklidir.
- iii. Takas havuzunda bloke kalan kıymetin ve nakit alacaklı üyenin UPTMHES hesabına aktarılan kıymeti nakde çevirmesi kendi sorumluluğundadır.

c) Kıymet Bloke-Kıymet borçlu kalınması halinde;

- i. ELÜS yükümlülüğü yerine getirilmediği için dağıtılmayan/havuzda (TTTAH) bloke kalan kıymet borçlunun alacaklı olduğu ELÜS, T+0 günü önce Takasbank'ın MKK altındaki Temerrüt havuzuna (TVS-TTTEH-SERB), daha sonra TVS-TTTEH-SERB alt hesabından KT-Kıymet Transfer mesajı ile alacaklı üyenin UPTMHES Temerrüt alt hesabına aktarılır.
- ii. Ancak takas havuzunda bloke kalan kıymetin alacaklı üyenin beklediği kıymetten farklı olması halinde borçlu üye (temerrüt eden üye) ilgili kıymetin nakit karşılığını alacaklıya aynı gün ödemek zorundadır. Kıymetin nakit karşılığı alacaklı üyeye ödendiğinde bloke bulunan ELÜS kıymet borçlusuna aktarılır. Nakdin yetmeyen kısmı olması halinde işlem teminatına başvurulur.
- iii. Teminatın türüne bağlı olarak, teminatın nakde çevrilmesini takiben eksik kalan kısım ödenir.
- iv. Borçlu üye tarafından kıymetin nakit karşılığının aynı gün içerisinde ödenememesi halinde, ELÜS yükümlülüğünü yerine getirmedeği için ELÜS alacağı karşılığı dağıtılmayan/havuzda (TTTAH) bloke kalan kıymet, T+0 günü önce Takasbank'ın MKK altındaki Temerrüt havuzuna (TVS-TTTEH-SERB), daha sonra TVS-TTTEH-SERB alt hesabından KT-Kıymet Transfer mesajı ile alacaklı üyenin UPTMHES Temerrüt alt hesabına aktarılır. Alacaklı üyenin UPTMHES hesabına aktarılan kıymeti nakde çevirmesi kendi sorumluluğundadır.

- v. ELÜS'ün temerrüt havuzuna aktarım sonrası, TVS-TTTEH-SERB Temerrüt Havuzu altındaki depo gün sayısı MKK tarafından sıfırlanarak işletilmeye başlayacaktır. TVS Temerrüt Havuz hesabındaki (TTTEH) depo gün sayısı ile üyenin UPTMHES Temerrüt alt hesabına aktarılır. Üye tarafından ELÜS'ün ilgili yatırımcı hesabına aynı gün aktarılması gereklidir.

- (3) İkinci fıkra kapsamındaki temerrüt süreçlerinde borçlu üyeye, Prosedür'ün 50 nci maddesi çerçevesinde ertesi gün temerrüdü uygulanarak temerrüdün kapatılma süresi ve tutarı dikkate alınarak, temerrüt faizi ve mağduriyet ödemesi hesaplanır. T+1 günü temerrüt faizi ve mağduriyet tutarı tahsil edilerek, mağduriyet alacaklı üyeye ödenir.
- (4) Kurum içi temerrüt süreçleri üye tarafından yönetilir.

Komisyon takası temerrüt yönetim süreci

Madde 48- (1) Üyenin komisyon takas yükümlülüğünü tamamlayamaması durumunda komisyon teminatına başvurulur.

- (2) Komisyon temerrüdünün hangi ÜPAK'ın komisyon teminatından karşılanacağını Borsa, Takasbank'a bildirir.
- (3) ÜPAK'ın komisyon teminatının yetersiz kalması ve yükümlülüğün tamamının yerine getirilememesi durumunda alacak dağıtımı yapılmaz ve toplam yükümlülük tutarı üzerinden temerrüt cezası ve mağduriyet tutarı hesaplanır.
- (4) Yükümlülüğün aynı gün içerisinde yerine getirilememesinden dolayı hesaplanan ve yükümlüden tahsil edilen mağduriyet tutarı tahsilatın yapıldığı gün Borsa'nın Takasbank nezdindeki hesabına yatırılır.

Temerrüt faizi

MADDE 49- (1) Takas, komisyon veya teminat yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmeyerek temerrüde düşen üyeden, yasal yükümlülükleri ile birlikte temerrüt faizi tahsil edilir.

- (2) Temerrüt faizinin hesaplanmasında, temerrüde düşülen tarih ile yükümlülüğün yerine getirildiği tarih arasındaki süre dikkate alınır. Takas tarihinde belirlenen son saatten sonra ancak aynı gün yerine getirilen yükümlülükler için temerrüt faizi katsayısı farklılaştırılabilir.
- (3) Temerrüde düşen üyeye, temerrüdün kapatılması için süre verilmesi durumunda, temerrüt faizinin hesaplanmasında temerrüde düşme anı dikkate alınır.
- (4) Temerrüde düşen üyeye, yerine getirilmeyen yükümlülük tutarının; BİAŞ Repo Ters Repo Pazarı, TCMB Bankalararası Para Piyasası veya Takasbank Para Piyasası'nda oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının işbu Prosedür'ün 50'inci maddesinde belirlenen katsayılar esas alınarak hesaplanacak tutar kadar temerrüt faizi uygulanır.

- (5) Üyenin temerrüde düşmesi durumunda, teminat tamamlama yükümlülüğünün temerrütlü olarak yerine getirildiği günü takip eden iş günü Takasbank üyeye elektronik ortamda hesaplanan temerrüt faizini bildirir. Temerrüt faizi, yabancı para cinsi yükümlülüklerde de Türk Lirası üzerinden hesaplanır. İlgili yabancı para biriminin Türk Lirası'na çevrilmesinde TCMB tarafından ilan edilen döviz alış kurları kullanılır.
- (6) Tahsil edilecek temerrüt tutarına alt sınır uygulanabilir. Asgari temerrüt faizine ilişkin tutarlar, Piyasa koşulları doğrultusunda T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme oranı da dikkate alınarak belirlenir ve uygulama öncesinde üyelere duyurulur.
- (7) Takasbank, borcun kısmen veya tamamen ifa edilmemesinden dolayı temerrüt faizini aşan bir zarara uğramışsa, bu zarar temerrüde düşen üye tarafından tazmin edilir.
- (8) Temerrüt faizi, tahakkuk tarihinden itibaren en geç bir iş günü içinde ödenir. Bu süre içerisinde temerrüt faizi ödenmemiş ise, söz konusu tutar üyenin Takasbank nezdindeki serbest cari hesabından re'sen tahsil edilir. Bu hesapta yeterli miktarda nakit bulunmadığı takdirde üyenin teminatlarına başvurulur. Takasbank, nezdindeki üyeye ait tüm varlık, hak ve alacaklar üzerinde takas, mahsup ve hapis hakkına sahiptir.

Temerrüt faizinin hesaplanması

MADDE 50- (1) Temerrüt matrahı; nakit yükümlülükler için gecikmeli olarak kapatılan tutar olup, ELÜS yükümlülükleri için gecikmeli olarak kapatılan ELÜS adedi ile işlem günü günlük ağırlıklı ortalama fiyatın çarpılması ile bulunan tutardır.

$$\text{Temerrüt Faizi} = \text{Temerrüt matrahı} * (\text{baz faiz}/100) * \text{gün sayısı}/360 * \text{katsayı}$$

Formülü ile hesaplanır ve varsa yasal yükümlülükler eklenir.

(2) Temerrüt faizi hesaplaması aşağıdaki tabloda yer alan bilgilere göre hesaplanır.

(3) Temerrüt faizi hesaplaması aşağıdaki tabloda yer alan bilgilere göre hesaplanır.

ELÜS Piyasası	Takas son saati: 16.30 (tam iş günü) /12:30 (yarım iş günü)	
Hesaplama Formülü	Temerrüt Faizi= matrah * (baz faiz/100) * gün sayısı/360 * katsayı	
Kullanılan Baz Faiz	- Borsa İstanbul Repo-Ters Repo Büyük Emirler Pazarı, - TCMB Bankalararası Para Piyasası veya - Takasbank Para Piyasası'nda oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olan	
Katsayı	<u>Saat aralığı</u>	<u>Katsayı</u>

a) Nakit/Elüs		
• 16:31-17:00 (tam iş günü) /12:31-12:45 (yarım iş günü)		1
• 17:01(tam iş günü) /12:46(yarım iş günü) ve daha sonra izleyen günler		3
b) Teminat tamamlama		
• 10:01 ve sonrası		1
• Ertesi güne kalması halinde		3
• Gün içi teminat tamamlama çağrısı+2 saat sonrası		1

(3) Temerrüde düşülen yükümlülük yabancı para cinsinden ise; TCMB tarafından ilan edilen ilgili valördeki döviz alış kuru esas alınarak bulunur.

Tahakkuk, bildirim ve tahsilat

MADDE 51- (1) Temerrüt faizi ile diğer yasal yükümlülükler, üyenin geç yerine getirmiş veya ilgili günsonunda yerine getirmemiş olduğu yükümlülükleri baz alınarak günlük olarak hesaplanır ve bulunan tutar takip eden iş günü tahakkuk ettirilir.

(2) Tahakkuk eden temerrüt faizi diğer yasal yükümlülükler ile birlikte tahakkuk tarihinden itibaren 1 iş günü içerisinde ödenir.

(3) Tahakkuk ettirilen temerrüt faizinin bildirimi üye ekranları aracılığı ile elektronik ortamda yapılır.

(4) Bildirimin elektronik ortamda gönderilmesini müteakip üyenin başkaca bir ihbar veya bildirim gerekliliğinin bildirimi aldığı kabul edilir.

(5) Tahakkuk ettiği halde süresi içinde üye tarafından yatırılmayan temerrüt faizi ve diğer yasal yükümlülükler, takip eden iş günü üyenin serbest hesabından Takasbank tarafından re'sen tahsil edilir.

(6) Takasbank, borcun kısmen veya tamamen ifa edilmemesinden dolayı temerrüt cezasını aşan bir zarara uğramışsa, bu zarar temerrüde düşen üye tarafından tazmin edilir.

Takasbank Temerrüt Yönetim Komitesi

MADDE 52 (1) Temerrüt faizi tahakkuk eden üye, temerrüdün Borsa, takas, ilgili merkezi saklama sistemi veya ödeme sisteminden kaynaklanan nedenlerle kendi kusuru olmaksızın ortaya çıktığı veya temerrüt faizi hesaplamasında maddi hata yapıldığı gerekçeleri ile Takasbank nezdinde itiraz edebilir.

(2) İtirazlar bir yazı ve ekinde itiraza ilişkin belgeler ile temerrüt tahakkuk tarihinden itibaren en geç 1 hafta içerisinde yapılır.

- (3) Temerrüde düşen üyenin itirazı, Merkezi Takas Yönetmeliğinin 35'inci maddesi çerçevesinde Takasbank bünyesinde oluşturulan Temerrüt Komitesi tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.
- (4) Üye tarafından yapılan itirazın haklı bulunması durumunda temerrüt faizi uygulanmaz, tahsil edilmiş olması halinde ilgili tutar üyeye iade edilir.
- (5) İtiraz, temerrüt faizinin süresi içerisinde ödenmesini durdurmaz.

Mağduriyet ödemesi

MADDE 53- (1) Taahhüdünü yerine getirmede temerrüde düşen üye nedeniyle takas günü kendisine teslim veya ödeme yapılamayan üyeye altıncı fıkrada yer alan koşullarda mağduriyet ödemesi yapılır. Ancak aynı gün içerisinde gecikmeli olarak yapılan teslim ve ödemeler için mağduriyet ödemesi yapılmaz.

- (2) Mağduriyet ödemesi yapılması için üye talebi aranmaz. Ancak mağduriyet ödemesi almak istemeyen üyenin, bu talebini yazılı olarak Takasbank'a bildirmesi halinde kendisine ödeme yapılmaz.
- (3) Temerrüde düşen üye nedeniyle kendisine ödeme veya teslim yapılamayan üyeye gecikilen günler karşılığı olarak, temerrüde düşen üyeden tahsil olunan temerrüt faizinin 2/3'ü mağduriyet ödemesi olarak ödenir. Temerrüt faizi tahsil edilmemesi halinde herhangi bir mağduriyet ödemesi de yapılmaz.
- (4) Mağduriyet tutarları günlük bazda hesaplanır.
- (5) Mağduriyet ödemesi üyelerin serbest cari hesaplarına yapılır.
- (6) Komisyon takasının aynı gün içerisinde tamamlanmamasından dolayı hesaplanan mağduriyet tutarı Borsa'ya ödenir.
- (7) Mağduriyet ödemesinin yapılabilmesi için;
 - a) Temerrüde düşen üyenin yazılı itirazda bulunmuş olması halinde itirazının geçersiz kabul edilerek temerrüt faizinin tahsiline karar verilmiş olması,
 - b) Temerrüdün Borsa, Takasbank, EKK ve TCMB sisteminde oluşan sorunlardan kaynaklanmaması,
 - c) Alacaklı üyenin, takas yükümlülüklerini zamanında yerine getirmiş olması

gerekir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Ücret ve komisyonlar

MADDE 54- (1) Bu Prosedür kapsamındaki hizmetlere ilişkin olarak alınacak ücret, komisyon, aidat ve benzeri yükümlülükler Takasbank tarafından belirlenerek Borsa'nın görüşü üzerine Bakanlık izni ile yürürlüğe girer ve Takasbank tarafından üyelere duyurulur.

(2) Ücret işlemin niteliğine göre işlem esnasında veya aylık olarak tahakkuk ettirilir ve üyenin Takasbank nezdindeki hesaplarından tahsil edilir.

(3) Tahakkuk tarihinden itibaren 3 iş günü içerisinde itiraz edilmeyen komisyon tutarı kabul edilmiş sayılır.

(4) Süresi içerisinde ödenmeyen komisyonlar üyelerin serbest cari hesabından re'sen tahsil edilir.

Disiplin hükümleri

MADDE 55- (1) Bu Prosedür'de belirlenen yükümlülüklerle uymayan üyeler hakkında Merkezi Takas Yönetmeliği'nin yedinci bölümünde yer alan disiplin hükümleri uygulanır. Bu durum ayrıca Borsa'ya yazılı olarak bildirilir.

Olağanüstü durumlarda alınacak tedbirler

MADDE 56- (1) Takasbank, Piyasa takas işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Söz konusu durumlarda Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 62'inci maddesi uyarınca gerekli tedbirleri almaya yetkilidir. Bu durum ayrıca Borsa'ya yazılı olarak derhal bildirilir.

Prosedür'de hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak hükümler

MADDE 57- (1) Bu Prosedür'de hüküm bulunmayan hallerde Merkezi Takas Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 58- (1) Bu Prosedür yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

(2) Bu Prosedür'ün yürürlüğe girmesi ile beraber "İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) Takas Hizmeti Prosedürü" yürürlükten kalkacaktır.

Yürütme

MADDE 59- (1) Bu Prosedür hükümlerini Genel Müdür yürütür.

Ek:1 İşlem Teminatı (Teminat Mektubu) SPAK Örneği

Ek:2 İşlem Teminatı (Teminat Mektubu) ÜPAK Örneği

Ek:3 Komisyon Teminatı (Teminat Mektubu) Örneği

EK:1

İŞLEM TEMİNATI TEMİNAT MEKTUBU ÖRNEĞİ (SPAK için)

KESİN TEMİNAT MEKTUBU

Düzenleyen Banka
Düzenleyen Şube
Düzenlenme Tarihi
Belge Numarası
Teminat Mektup Türü
Geçerlilik Tarihi
Muhatap Ünvanı
Takasbank Referans No

KESİN TEMİNAT MEKTUBU
SÜRESİZ
Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.

TOBB İkiz Kuleleri C Blok Kat:19 Dumlupınar Bulvarı No:252, 06530, Ankara

..... A.Ş.'nin (Takas Üyesi) Ürün Piyasası Aracı Kurumu/Kurumlarının (Üye/ÜPAK) Elektronik Ürün Senedi Piyasası işlemlerinden doğan takas yükümlülükleri nedeniyle, ÜPAK ve Takas Üyesi arasında akdedilen merkezi takas hizmetlerinin yürütülmesine yönelik hizmet sözleşmesi hükümleri, Takas Üyesi'nin İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takas Merkezi) ile akdedilen üyelik sözleşmesi hükümleri, Takas Üyesi'nin tabi olduğu Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) ve Takas Merkezi mevzuatı hükümleri uyarınca Takas Üyesi'nin doğacak borçlarının azami TRY'ye (Y/.....TÜRK LİRASI) kadar olan kısmını Bankamız garanti ettiğinden herhangi bir yazılı sözleşmeye dayansın veya dayanmasın Takas Üyesi'nin taahhütlerini kısmen veya tamamen yerine getirmemesi veya iflas etmesi durumunda Takas Üyesi'nin taahhütlerini kısmen ya da tamamen yerine getirmediğini ya da iflas ettiğini bildiren ilk yazılı talebiniz üzerine, Takas Üyesi hakkında herhangi bir ihbara, ihtara, itiraza, protesto keşidesine, hüküm alınmasına ve Takas Üyesi'nin olurunun alınmasına gerek kalmaksızın, Takas Üyesi ile TÜRİB veya Takas Üyesi ile ÜPAK arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbeti ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın azami yukarıda yazılı tutara kadar talep edilen meblağı derhal ve gecikmeksizin, nakden ve tamamen talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçecek günlere ait yasal faizi ile birlikte ödemeyi, Bankamız imza koymaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla Bankamız nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.

İŞ BU TEMİNAT MEKTUBU KESİN VE SÜRESİZDİR.

EK:2

İŞLEM TEMİNATI TEMİNAT MEKTUBU ÖRNEĞİ (ÜPAK için)

KESİN TEMİNAT MEKTUBU

Düzenleyen Banka	
Düzenleyen Şube	
Düzenlenme Tarihi	
Belge Numarası	
Teminat Mektup Türü	KESİN TEMİNAT MEKTUBU
Geçerlilik Tarihi	SÜRESİZ
Muhatap Ünvanı	Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.
Takasbank Referans No	

Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.

TOBB İkiz Kuleleri C Blok Kat:19 Dumlupınar Bulvarı No:252, 06530, Ankara

..... Ürün Piyasası Aracı Kurumu A.Ş.'nin (ÜPAK) Elektronik Ürün Senedi Piyasası'nda gerçekleştirdiği işlemler veya verdiği takas hizmetleri nedeniyle, ÜPAK'ın ayrı ayrı Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) ve İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takas Merkezi) ile akdettiği üyelik sözleşmeleri hükümleri, ÜPAK'ın diğer ÜPAK'lar ile akdedilen merkezi takas hizmetlerinin yürütülmesine yönelik hizmet sözleşmesi ve tabi olduğu TÜRİB ve Takas Merkezi mevzuatı hükümleri uyarınca ÜPAK'ın doğacak borçlarının azami TRY'ye (Y/.....TÜRKLİRASI) kadar olan kısmını Bankamız garanti ettiğinden herhangi bir yazılı sözleşmeye dayansın veya dayanmasın ÜPAK'ın taahhütlerini kısmen veya tamamen yerine getirmemesi veya iflas etmesi durumunda ÜPAK'ın taahhütlerini kısmen ya da tamamen yerine getirmediğini ya da iflas ettiğini bildiren ilk yazılı talebiniz üzerine, ÜPAK hakkında herhangi bir ihbara, ihtara, itiraza, protesto keşidesine, hüküm alınmasına ve ÜPAK'ın olurunun alınmasına gerek kalmaksızın, TÜRİB ile ÜPAK arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbeti ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın azami yukarıda yazılı tutara kadar talep edilen meblağı derhal ve gecikmeksizin, nakden ve tamamen talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçecek günlere ait yasal faizi ile birlikte ödemeyi, Bankamız imza koymaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla Bankamız nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.

İŞ BU TEMİNAT MEKTUBU KESİN VE SÜRESİZDİR.

EK:3

KOMİSYON TEMİNATI TEMİNAT MEKTUBU ÖRNEĞİ

KESİN TEMİNAT MEKTUBU

Düzenleyen Banka
Düzenleyen Şube
Düzenlenme Tarihi
Belge Numarası
Teminat Mektup Türü
Geçerlilik Tarihi
Muhatap Ünvanı
Takasbank Referans No

KESİN TEMİNAT MEKTUBU
SÜRESİZ
Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.

TOBB İkiz Kuleleri C Blok Kat:19 Dumlupınar Bulvarı No:252, 06530, Ankara

..... Ürün Piyasası Aracı Kurumu A.Ş.'nin (ÜPAK) Elektronik Ürün Senedi Piyasası'nda gerçekleştirdiği işlemler veya verdiği hizmetler nedeniyle, ÜPAK'ın ayrı ayrı Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. (TÜRİB) ve İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takas Merkezi) ile akdettiği üyelik sözleşmeleri hükümleri, tabi olduğu TÜRİB ve Takas Merkezi mevzuatı ve Elektronik Ürün Senedi Piyasası'nda gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin mevzuat hükümleri uyarınca taahhüt ettiği ücret ve/veya komisyon tutarlarının azami TRY'ye (Y/..... Türk Lirası) kadar olan kısmını Bankamız garanti ettiğinden herhangi bir yazılı sözleşmeye dayansın veya dayanmasın ÜPAK'ın taahhütlerini kısmen veya tamamen yerine getirmemesi veya iflas etmesi durumunda ÜPAK'ın taahhütlerini kısmen ya da tamamen yerine getirmediğini ya da iflas ettiğini bildiren ilk yazılı talebiniz üzerine, ÜPAK hakkında herhangi bir ihbara, ihtar, itiraza, protesto keşidesine, hüküm alınmasına ÜPAK'ın olurunun alınmasına gerek kalmaksızın, ÜPAK ile TÜRİB arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbeti ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın azami yukarıda yazılı tutara kadar talep edilen meblağı derhal ve gecikmeksizin, nakden ve tamamen talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçecek günlere ait yasal faizi ile birlikte ödemeyi, Bankamız imza koymaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla Bankamız nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.

İŞ BU TEMİNAT MEKTUBU KESİN VE SÜRESİZDİR.